

05.11.2020

Familie for første gang

Spørsmål og svar for kommuner
som vil søke om deltagelse i programmet

Bufdir

Hva er Familie for første gang?

Familie for første gang – også kjent som Nurse Family Partnership (NFP) – er et program som tilbyr hjemmebesøk til familier som trenger ekstra støtte. Spesialopplærte sykepleiere følger opp førstegangsgravide kvinner fra graviditeten til barnet er to år.

Familie for første gang er et kunnskapsbasert program som bygger på solid forskning og metodeutvikling. Programmet er utviklet i USA. Bufdir har lisens for Norge.

Familie for første gang er relevant for barnevernsreformen og kommunenes økte ansvar for forebyggende barnevern. Programmet gir familier mulighet til å få tidlig hjelp. Dette kan redusere behovet for inngripende tiltak senere.

Deltagelsen er frivillig.

Hvem er målgruppen?

Programmet retter seg mot sårbare førstegangsgravide som trenger ekstra støtte i en utfordrende livsfase.

Målgruppen for programmet er førstegangsgravide som:

- 1) har erfaringer med vold eller overgrep i hjemmet
- 2) har vanskelige erfaringer fra egen oppvekst (omsorgssvikt eller barnevern)
- 3) har lite sosial støtte
- 4) opplever alvorlige konflikter med partneren eller har psykiske helseproblemer
- 5) ikke i arbeid, er under opplæring eller utdanning eller har lavt utdanningsnivå.

Arbeidsforskningsinstituttet AFI anslår at målgruppen kan være mellom 2 til 4 prosent av alle førstegangsgravide basert på erfaringene i Norge. Det er noen regionale forskjeller.

Hva viser resultatene så langt?

Programmet har vært under utprøving siden 2016 i deler av Rogaland og i Oslo. Programmet utvides i 2021 som del av en nasjonal satsning.

Arbeidsforskningsinstituttet AFI [har følgeevaluert programmet i perioden 2016-2019 på oppdrag fra Bufdir](#). AFIs klare anbefaling var at programmet burde videreføres og at det bidrar til å dekke et behov i Norge for en utsatt gruppe som det kan være vanskelig å hjelpe.

I rapporten konkluderer AFI blant annet med at:

«Følgeevalueringen konkluderer med at det er behov og høy aksept for et «høy-intensivt» program som NFP i Norge. Programmet tilbyr tett og strukturert oppfølging til sårbare familier som trenger ekstra støtte i en utfordrende livsfase. Det finnes ingen tilsvarende tilbud i de kommunale tjenestene for denne målgruppen. Selv om datamaterialet ikke gir mulighet til å måle effekt, anslår følgeevalueringen det som sannsynlig at programmet kan forebygge omsorgssvikt og omsorgsovertagelser.»

Programmet anses som unikt i norsk sammenheng og når frem til en målgruppe som det er vanskelig å nå med andre tilbud.

Samarbeidende tjenester mener at Familie for første gang-programmet har høy faglig kvalitet.

Hva sier deltagerne selv?

Det fremgår av [AFIs sluttrapport](#) at deltakerne opplever at programmet er styrkebasert. Respondentene omtaler dette som helt sentralt for deltagelsen og utbytte av programmet. Deltagerne oppgir at relasjonen de har til familiesykepleier og den gjensidige tilliten er helt avgjørende.

Rapporten sier at familiene som er med i Familie for første gang får bedre nytte av tilbud fra andre tjenester enn de gjorde før deltagelse i programmet.

Vanlige spørsmål fra kommuner:

Hvordan kan vår kommune bli med i utvidelsen av Familie for første gang?

Svar: Alle kommuner i Norge skal per 2. november ha mottatt en invitasjon om å være med i utvidelsen av programmet. Det skal inkluderes 2-3 nye geografiske områder.

I invitasjonen er det spesifisert hva kommunene må legge frem av informasjon. Alle kommuner som sender inn en interessebeskrivelse vil bli vurdert i henhold til de definerte kriteriene. Bufdir fatter den endelige avgjørelsen om hvilke kommuner som får tilbud om å delta.

Hva kreves av ledelsesforankring for en kommune som ønsker å bli med i Familie for første gang?

Svar: Her er en oversikt:

- Både søknadsbeslutningen og eventuell implementering må være forankret hos kommunens øverste ledelse.
- Kommunene som deltar i programmet må opprette en struktur for administrasjon og støtte for utprøvingen. Det må blant annet opprettes et **lokalt råd** som legger til rette for samarbeid med øvrige tjenester i kommunen.
- Familie for første gang må forankres i kommunenes øverste administrative og politiske ledelse. Teamene ansettes lokalt og organiseres med felles kontorplass i programkommunen eller i vertskommunen dersom flere kommuner leverer en felles søknad.

Det lokale NFP-rådet består av ledere og fagpersoner fra relevante tjenester, samt brukerrepresentanter. Det lokale rådet er et bindeledd mellom en kommune(r) og RBUP. Rådet skal legge til rette for nødvendig samordning og støtte for teamet, og et godt samarbeid med øvrige tjenester. Rådet oppnevnes av kommunen(e).

Kan flere kommuner legge inn en felles søknad?

Svar: Ja. I mange områder av landet vil en felles søknad både være hensiktsmessig og

anbefalt. Små kommuner og kommuner med spredt befolkning har ofte ikke et tilstrekkelig grunnlag av deltakere i målgruppen.

Familie for første gang-teamet må ha et felles kontor. Teamet kan dekke et større geografisk område på tvers av kommuner forutsatt at tett oppfølging med hjemmebesøk hver 14. dag lar seg gjennomføre. Noen deltagere kan også ha behov for enda hyppigere oppfølging.

Hva finansieres med statlige midler og hva må kommunen selv bidra med?

Svar: Kostnadene knyttet til ansettelse av teamene (for eksempel familiesykepleiere) finansieres med statlige midler. Kostnadene knyttet til opplæring og veiledning av teamene finansieres også med statlige midler.

Kommunene bidrar med arbeidstiden for de involverte i Familie for første gang-rådet (lokalrådet). Kommunene må også bidra med noe egeninnsats knyttet til oppstart, administrasjon og samarbeid med nasjonalt kontor om programmet.

Det opprettes en samarbeidsavtale mellom [RBUP](#) og kommunen. Her avklares ansvarsforhold, faglig oppfølging og veiledning fra nasjonalt kontor, samt finansiering.

Hvem og hvordan rekrutteres deltakere til programmet?

Svar: Kommunen rekrutterer deltakere til programmet gjennom tjenestene. Det kan for eksempel være: helsesykepleier, jordmor, fastlege, NAV, DPS eller barnevern.

En **familiesykepleier** fra Familie for første gang kaller inn den førstegangsgravide til en samtale. Målet med samtalen er å finne ut om personen er i målgruppen for programmet.

Familiesykepleiere er spesialopplærte sykepleiere (jordmødre eller helsesykepleier), med grundig opplæring i programmet. I det daglige kalles disse sykepleierne «familiesykepleier» etter modell fra andre land.

Hva er Bufdirs og RBUPs rolle i programmet?

Svar: Bufdir er lisenseier av programmet i Norge. Bufdir prøver ut og utvider Familie for første gang på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet.

Bufdir har inngått en samarbeidsavtale med RBUP om at de skal implementere programmet i Norge i henhold til lisenskrav og programmets **kjerneelementer**.

RBUP er fagansvarlig for programmet og det er opprettet et nasjonalt fagkontor ved RBUP som ledes av en nasjonal fagsjef. RBUP har primært kontakt med programkommunene gjennom det lokale rådet som er opprettet av kommunene.

Hva er kjerneelementene i programmet?

Svar: Kjerneelementene i Familie for første gang beskriver følgende fire områder:

1. Deltakere: Hvem skal inkludere og hvordan følger vi opp?

2. Ansatte: Hvem ansetter vi? Og hvordan skal opplæring og utførelse av programmet gjennomføres? Nasjonalt kontor har ansvar og bidrar konkret i dette.

3. Implementering: Hvordan kan teamene organiseres med relevante ressurser? Råd og grupper må etableres for støtte og utvikling.

4. Datainnsamling: Sikre overensstemmelse med programmet, kvalitet, resultater og mulighet til forbedring. Datainnsamlingen ivaretas av nasjonalt kontor som er ansvarlig for rapportering til Bufdir og videre til det internasjonale NFP UCD.

Nasjonalt kontor har ansvar sammen med kommunene, for at disse elementene ivaretas.

Trenger du mer informasjon? Her finner du flere rapporter:

- AFI-rapporten: <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005064>
- Oslo Economics: <https://bufdir.no/Bibliotek/Dokumentside/?docId=BUF00005065>
- NUBU: <https://www.sintef.no/en/publications/publication/?pubId=1594390>

Hvem kan kommunen kontakte for mer informasjon og spørsmål?

Bufdir: Avdelingsdirektør Tove Bruusgaard, tove.bruusgaard@bufdir.no og seniorrådgiver Benedicte Petersen: benedicte.petersen@bufdir.no eller mob. 934 02 315.

RBUP: Nasjonal fagsjef, Tine Gammelgaard Aaseruud: tga@r-bup.no eller mob. 936 12 203.